

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Шаптали Н.К. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки“

Конституційний Суд України 16 липня 2019 року ухвалив Рішення № 9-р/2019 (далі – Рішення), у якому визнав таким, що відповідає Конституції України (є конституційним), Закон України „Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки“ від 9 квітня 2015 року № 317–VIII зі змінами (далі – Закон).

На підставі статті 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“ висловлюю окрему думку стосовно Рішення.

Виходячи з важливості порушених у конституційному поданні питань та потреби їх вирішення, вважаю за доцільне висловити певні міркування щодо деяких аспектів мотивувальної частини Рішення.

1. Конституційний Суд України, вирішуючи питання конституційності законів та інших актів, покликаний забезпечувати верховенство Конституції України та здійснювати свою діяльність на засадах, зокрема, верховенства права, повного і всебічного розгляду справ, обґрунтованості ухвалених ним рішень і висновків, як того вимагають приписи статей 1, 2 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Здійснення діяльності на засадах повного і всебічного розгляду справ передбачає насамперед здійснення аналізу змісту Закону та приписів Конституції України, яким, на думку суб'єкта права на конституційне подання, він суперечить.

2. Народні депутати України, звертаючись до Конституційного Суду України, стверджували, що положення Закону не відповідають статтям 8, 9, 15, 21, 23, 24, 34, 36, 37, 38, 55, 58, 62, 71 Конституції України та порушують приписи Конституції України, зокрема, щодо: заборони цензури (частина третя статті 15); гарантування кожного права на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (частина перша статті 34); права кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір (частина друга статті 34), а також, що Закон „не відповідає статті 8 Основного Закону України, оскільки порушує конституційний принцип правової визначеності“.

Проте Конституційний Суд України, розглядаючи цю справу, зосередив свою увагу лише на дослідженні легітимної мети Закону, і мотивувальна частина Рішення присвячена виключно цьому дослідженню, здійсненому на підставі історичних дописів, зокрема і в засобах масової інформації, без аналізу відповідності положень Закону конкретним конституційним приписам, на які вказував суб'єкт права на конституційне подання.

3. У мотивувальній частині Рішення міститься посилання лише на декілька положень Закону, зокрема пункт 2 статті 1, абзац сьомий преамбули Закону, які слугували поштовхом для дослідження легітимної мети Закону. Інші положення Закону, у тому числі щодо кола суб'єктів, на яких поширюється його дія, форм використання та пропаганди символіки комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, які забороняються Законом, у Рішенні не досліджувались.

Так само поза увагою Конституційного Суду України залишився аналіз Закону у світлі статей Основного Закону України, перевірка на відповідність яким мала бути здійснена в аспекті вимог конституційного подання, що є ключовим завданням Конституційного Суду України виходячи з приписів статей 147, 150 Конституції України, статей 1, 2, 7 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Так, вирішуючи питання конституційності Закону, у Рішенні зазначено, що „Конституційний Суд України враховує, насамперед, закріплені в Конституції України принципи верховенства права (частина перша статті 8) та свободи політичної діяльності (частина четверта статті 15), засади політичної та ідеологічної багатоманітності, на яких ґрунтується суспільне життя в Україні (частина перша статті 15); ... наголошує, що право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань не є абсолютним, а його здійснення може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам та в інших випадках, передбачених частиною третьою статті 34 Конституції України“ (пункт 2 мотивувальної частини). Проте подальшого розкриття змісту вказаних конституційних приписів та їх взаємозв'язку з положеннями Закону в Рішенні не було здійснено.

Означене дає підстави стверджувати, що Конституційний Суд України фактично не здійснив повного та всебічного розгляду справи.

Крім того, лєвова частка висновків, які зробив Конституційний Суд України у цій справі, носить оціночний, а здебільшого й політичний характер і ґрунтується не на юридичному аналізі, а виключно на історичному контексті без дослідження таких аспектів легітимної мети Закону, як пропорційність та справедливість засобів її досягнення.

Такий підхід до побудови мотивувальної частини Рішення призвів до того, що суто політичні та історичні висновки Конституційного Суду України без достатнього їх юридичного обґрунтування набули статусу юридичних позицій Конституційного Суду України, що не дає можливості визнати їх такими, що відповідають завданням Конституційного Суду України.

За таких обставин вважаю, що ухвалене Рішення не відповідає вимогам частини другої статті 147 Конституції України, статей 1, 2, 89 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Суддя
Конституційного Суду України

Н. К. ШАПТАЛА